

Ve volbách půjde o středového voliče

Jiří Pehe

Tím, že sociální demokraté podpořili vládu Josefa Tošovského při hlasování o důvěře, připsali si důležité body v boji o voliče, kteří se hlásí k politickému středu. Právě ti rozhodnou, zda ČSSD získá v předčasných volbách více než kýžených třicet procent hlasů.

ČSSD stála před hlasováním o důvěře před složitým dilematem. Kdyby se Tošovského vláda ukázala být vládou kompetentní a dělnou, jejíž nový politický styl osloví voliče, mohlo by to pomoci především těm stranám, které jsou v ní zastoupeny. Jinými slovy: úspěch Tošovského vlády by mohl do jisté míry rehabilitovat českou pravici. Mohl by též dát punc důvěryhodnosti nově vzniklé Unii svobody. Právě ta se může stát subjektem, k němuž se začnou odlévat voličské preference, jejichž značná část by jinak skončila právě na voličském kontě ČSSD.

Bylo ovšem zároveň jasné, že nepodpoření Tošovského vlády by ohrozilo červnový termín voleb, který nedává pravici příliš času na překonání, a tak nabízí sociálním demokratům větší šance uspět. Navíc by v situaci, kdy si zdrcující většina voličů přeje stabilitu a klid alespoň do začátku předvolební kampaně, nevyslovení důvěry populární vládě mohlo ČSSD výrazně uškodit zejména tím, že by oživilo nyní skomirající image radikálnosti Zemanovy strany.

Boj o další preference ČSSD se bude svádět v politickém středu. Je zřejmé, že na extrémní pravici ani na extrémní levici není už příliš mnoho voličů, které by ČSSD mohla přilákat. Republikáni i komunisté mají stabilní a pevná voličská jádra, z nichž mohou ostatní strany jen těžko ukrajovat, pokud si neosvojí radikální rétoriku obou těchto stran.

Na rozdíl od extrémních okrajů politického spektra existuje ve středu velká skupina nerozhodných voličů. Většina z nich v minulosti volila některou koaliční stranu, ale nyní se nachází v politickém území nikoho. Někteří bývalí voliči koaličních stran již otevřeně přešli k ČSSD, ale mnozí z nich nikoli proto, že by se ztotožňovali s programem ČSSD, ale spíše proto, že chtěli vyjádřit svůj záporný postoj k politice stran bývalé koalice.

Chce-li si ČSSD tyto voliče udržet a zároveň získat středové voliče nové, musí se její rétorika a činy posunout k politickému středu. Co to znamená? Ani ne tak to, že by ČSSD měla nějak výrazně přeformulovat svá programová stanoviska. Jde spíše o styl, o schopnost chovat se v určitých situacích státotvorně, a ne zbytečně konfrontačně. Jde i o to, aby ČSSD uměla o svých programových východiscích mluvit jako o věčných řešeních, a nikoli jako o ideologických schématech.

Čeští voliči jsou znechuceni politikou částečně i proto, že je politici ze všech stran bombar-

dují ideologickými poučkami, za nimiž je však jasně cítit účelový pragmatismus a touhu po moci. Ideologizace i nejtriviálnějších témat pak zákonitě ústí do konfrontací, které nemívají hlavu ani patu a zavánějí politickým cynismem. Kdyby ČSSD dokázala svou rétoriku zvěčnit a opakovaně ukazovat, že jí jde především o řešení problémů, do kterých se ČR dostala, má velkou šanci středové voliče získat. Těm jde především o dobro země, nikoli o vítězství partikulární ideologie.

Šance ČSSD jsou dobré už proto, že pravá strana politického spektra bude chtít nechtět zatahována do ideologických střetů. I v příštích měsících se totiž bude většina diskusí takzvaných pravicových stran s největší pravděpodobností věnovat sporu mezi těmi, kdo jsou pro Václava Klause, a těmi, kdo jsou proti němu. To ovšem na rehabilitaci pravicové politiky nestačí. Úspěch Tošovského vlády může sice současným vládním stranám prospět, je však otázkou, nepromrhají-li ODA a US tento politický kapitál na soubor s chřadnoucí ODS a na vzájemné ideologické bitvy o míru pravicovosti.

Stranou, které případný úspěch Tošovského vlády může pomoci nejvíce, jsou Luxovi lidovci. Ti se po pádu Klausovy vlády stáhli do pozadí a v krizi se důsledně prezentují jako klidná, kon-

struktivní síla. ČSSD tak může paradoxně největší soubor o středové voliče svést se svým nejpravděpodobnějším povolebním koaličním partnerem. Pokud se ale ČSSD též dokáže před volbami prezentovat jako klidná, státotvorná síla, v níž radikalismus a občasnou iracionalitu lidí, jako je Vladimír Špidla, vyvažují uvážlivé středové postoje ostatních lídrů, má dobrou šanci získat mnoho nerozhodnutých středových voličů a ve volbách výrazně uspět.

Zároveň je ale zřejmé, že jak se ČSSD vládnutí přibližuje na dosah, budou ideologické spory uvnitř strany sliit. Případný vládní program ČSSD musí být koherentní a bude moci jen stěží uspokojit všechny - jak umírněné, tak radikály. Protože je však pravděpodobné, že případné volební vítězství ČSSD nebude stačit k vytvoření samostatné vlády, je postupný posun k politickému středu i v zájmu soudržnosti budoucí vládní koalice. Možnost, že ČSSD bude koaliční vládní stranou, která musí se svým partnerem najít společný jazyk, by měla uvnitř strany posílit umírněné elementy.

Jiří Pehe

Právnická a politolog. Ředitel politického odboru Kanceláře prezidenta ČR.